

Kolen en diamant

Wallonië, dat was: kapotte economie, mufte cultuur, de dood in de pot. Maar er tekent zich een Waals renouveau af. Daarvan getuigt het kunstfestival La voix du geste. Charleroi danst. Een verslag van Benoît Vreux.

In Charleroi zijn de mijnen al lang gesloten. De staalarbeider die de regio moest redden van de economische ondergang, leeft op het ritme van de Europese productiequota. Met elke staalwalselij die sluit, wordt deze toch al zwaar getroffen maar nog strijdbare streek verder geamputeerd. Met elke dag die verstrijkt, verandert deze metropool van de staalnijverheid in een overbevolkte woestijn van het moderne. In deze gehavende stad, midden in dit monsterlijke maar tegelijk ook sublieme industriële landschap, werd in 1966 het Ballet Royal de Wallonie opgericht, een gezelschap met een klassiek repertoire dat niet in de gaten had dat het romantische en overjarige elan van het *Zwanenmeer* of van de *Giselle* slecht samenging met de teloorgang van le Pays Noir. In 1980 nam het Ballet, onder impuls van zijn belangrijkste bezieler, Jorge Lefèbre, een neoklassieke stijl aan, geïnspireerd op de Bèjartiaanse esthetica. Verdi, Mahler en Carl Orff kregen het gezelschap van rockmuziek, maar de choreografieën waren bombastisch en konden enkel bekoren op dagen dat het hardnekkig regende en de televisie stuk was. De hele regio zakte langzaam weg in een kleinburgerlijk cultureel conformisme.

De Franse Gemeenschap was de belangrijkste subsidiëer van het Ballet Royal de Wallonie, dat een niet te versmaden jaarbudget van om en bij de 100 miljoen had. Het vertrek van Jorge Lefèbre bood de Franse Gemeenschap de gelegenheid om de opdracht en het beleid van het Ballet Royal de Wallonie op een nieuwe leest te schoeien. Het instituut werd herdoopt in het Centre chorégraphique de la Communauté française. Die nieuwe naam had uiteraard een belangrijke symbolische waarde, maar de echte vernieuwing zou nog duidelijker worden met

de aanstelling van de nieuwe artistiek directeur, Frédéric Flamand, wiens verleden in de theatrale avant-garde van de jaren 70 en 80 met zijn groep Plan K sommigen de stuipen op het lijf joeg, maar gelukkig ook vele anderen enthousiast stemde.

De nieuwe koers zou spoedig tastbaar worden. Eerst en vooral werd een nieuw gezelschap opgericht, Charleroi/Danses, bestaande uit een twintigtal dansers en met Brynar Mehl, oud-danser van bij Merce Cunningham, als balletmeester. Voor dit nieuwe ensemble bekwam Frédéric Flamand twee repertoirestukken van Paul Taylor en Merce Cunningham. Hij bestelde drie nieuwe choreografieën bij Karole Armitage, Lucinda Childs en Joachim Schlömer. Vervolgens werd Charleroi/Danses 92 gelanceerd. In deze biënnale passeerden op één maand tijd, naast de al genoemde choreografen, ook Trisha Brown, Susanne Linke, Matthew Hawkins, Daniel Larrieu, Stephen Petronio, Marcia Barcellos/Karl Biscuit, Hervé Dianas, Adriana Boriello, Carlotta Ikeda en Bud Blumenthal en, van Belgische zijde, José Besprosvany, Nicole Mossoux/Patrick Bonté, Michèle-Anne De Mey, Claudio Bernardo en Wim Vandekeybus.

Hetsamenbrengen van zo prestigieuze namen in één programma, dwingt bewondering af, want Frédéric Flamand had zeer weinig tijd voor zijn programmering. Maar belangrijker is dat in de Franse gemeenschap echt een nieuw idee over dans geboren werd.

Voor Frédéric Flamand is dans eerst en vooral de kunst waarbij men het lichaam in de ruimte inschrijft. Een reflectie over bewegingskunst vandaag kan dus niet losgekoppeld worden van de analyse en het gebruik van ruimtes, of het nu de opvoeringsruimte is, de scène waarop de danser evolueert of de sporen die deze ruimtes

trekken in de verbeelding van choreografen en toeschouwers.

Bloed, zweet en dromen

De verkenning van de opvoeringsruimte kreeg in Charleroi/Danses 92 de allure van een geleid bezoek aan het architecturale erfgoed van een streek.

Eerst het vijftiger jaren classicisme van de grote zaal van het Palais des Beaux Arts. Imponerend en oubollig. Tegen dit decor dansten Trisha Brown en Lucinda Childs, de grote dames van de Amerikaanse post-modern dance, maar ook twee enfants terribles van de hedendaagse sien, Stephen Petronio en Wim Vandekeybus. De zaal herinnert aan de door Malraux gekoesterde idee die ten grondslag lag aan deze olympische cultuurpaleizen, de nieuwe tempels van het sociaal contract. Wallonië is rijkelijk voorzien van dit soort plaatsen. Helaas, de projecten die ze tot leven moeten wekken, blijven achterwege.

Aan de achterkant van het Palais des Beaux Arts bevinden zich de oude constructie-ateliers en decoropslagplaatsen, zo ingericht dat ze er blijven uitzien als voorlopige ontwerpen. Hier werden de korte werkstukken van José Besprosvany en Michèle-Anne De Mey gepresenteerd, en de afstudeerprojecten van het CNDC van Angers, twee choreografieën van Matthew Hawkins en Daniel Larrieu.

In november 1988 werd in de voormalige gebouwen van de Forges de la Providence van Cockerill Sambre het Musée de l'Industrie geopend, vijf minuten van het centrum van Charleroi. Het initiatief ging uit van de vereniging Archéologie industrielle de la Sambre, die het industriële patrimonium - vooral restanten van mijnbouw en staalindustrie - van Charleroi wil bewaren en sommige verlaten sites een nieuwe bestemming wil geven. De hall van staalwalselij Numéro 900 is 110 meter lang en voorzien van 17 rondboogvensters. Voor de duur van Charleroi/Danses 92 werd hij omgebouwd tot spektakelzaal waar de nieuwe choreografie van Suzanne Linke, *Ruhr-Ort*, en de nieuwe van Claudio Bernardo, *Sodoma*, een natuurlijke setting vonden.

Voor *Ruhr-Ort* haalde Suzanne Linke haar inspiratie uit de regio waar zij nu al twintig jaar woont en werkt, de Ruhr, het uitgebreide mijngebied dat de thuishaven is van de Folkwang Hochschule, de bakermat van de Duitse moderne dans. Het is een enigszins utopische en provocerende inzet om te willen vertellen over de afstomping en de grootsheid, het geweld en de strijd van het leven in de mijn, maar o zo juist en noodzakelijk hier in Charleroi, waar het stof van de koolmijnen zich voor eeuwig op de daken van de huizen heeft genesteld. In *Sodoma* behandelt Claudio Bernardo het thema van 's mensen arbeid via een omweg langs de goudmijnen van Brazilië, of de zoutmijnen van Sodoma. Zijn vertelling krijgt de kleuren van een ritueel waarvan elke beweging het teken wordt van een persoonlijke heilmythologie.